

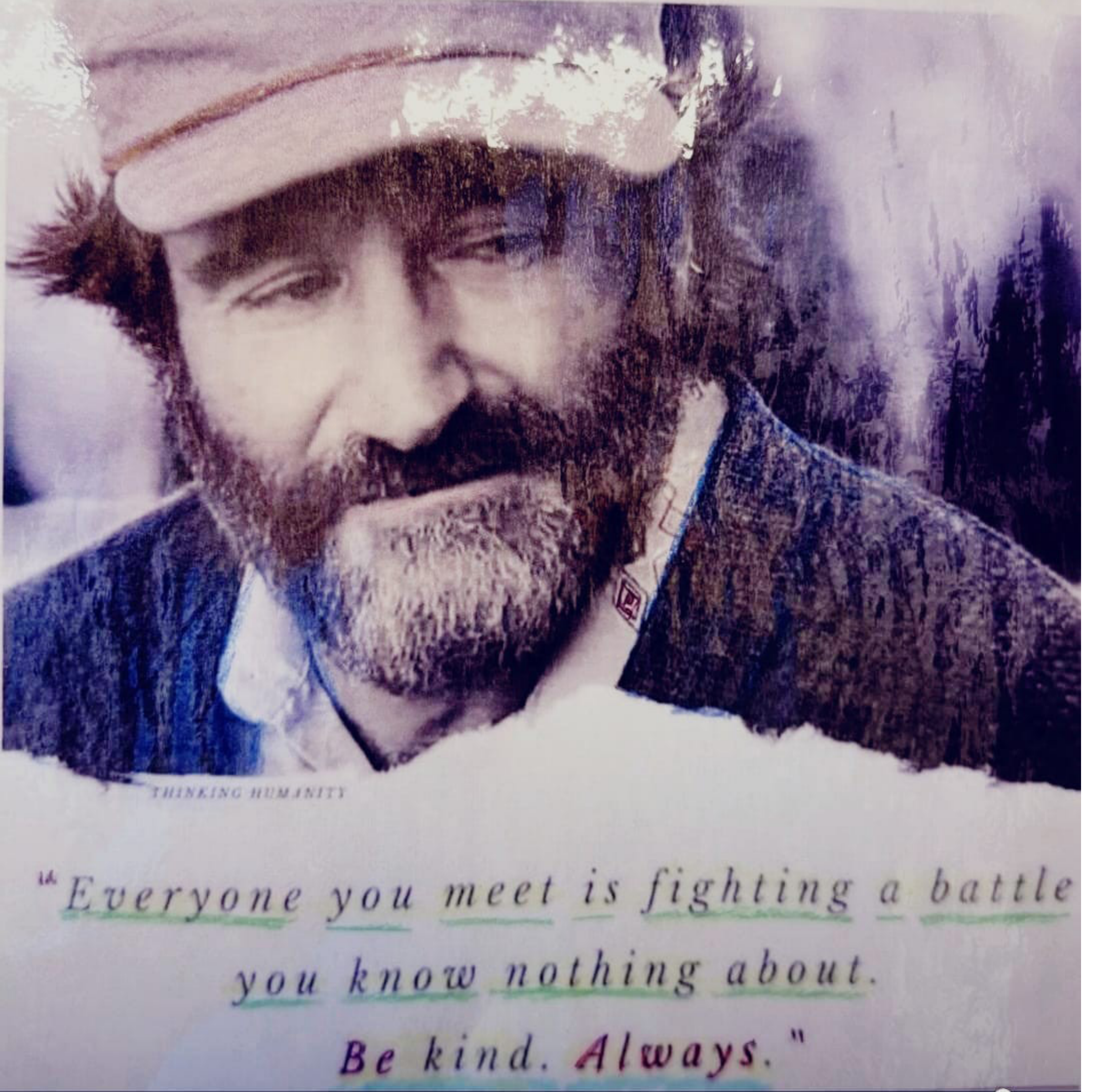
Başyazı

Bismillâhirrahmânirrahîm

Alemlerin Rabbine hamd, salat ve selam Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed Mustafa'ya (sallallahu aleyhi vesellem) onun güzel ashabına ve ehli beytine olsun.

Kalemi ile mücadele edenlere selam olsun....

Sayın ilgililer; hayatın en umulmaz gerçekleri içerisinde büyük bir zafere giden bu yolda mücadele ederken sıkıntı çeken tüm yazarlarımıza kolaylıklar diliyorum. Ümmetin huzur ve esenliği için kervanı bırakmaksızın yola devam eden tüm gönül erlerine selamlarımla..



KENDİMİZ VE KENTLERİMİZ / AYŞENUR AVCI

Sürekli geleceği düşünürüz. Hedeflerin, ideallerin peşinde koşuyoruz. Oysa biraz durup geçmişimize dönsek; kültürümüze, geleneğimize, kendimize baksak nasıl olurdu?

Kendimize...Kendi...Kent...

Şu, “kent” ve “kendi” sözcükleri size de aralarında bir bağ varmış gibi gelmiyor mu? Etimolojik olarak bir bağ bulunmasa da bu anlamsal bir bağ kuramayacağımız anlamına gelmez. Mesela biz bazılarına “baba” deriz aramızda biyolojik bir bağ olduğundan mı? Hayır, sonuçta önemli olan anlam ve çağrışımdır.

Biz kent kelimesini “şehir” olarak biliriz. Pek çok dilde de aynı anlama gelir ve kısmen “kent” olarak telaffuz edilir. Türkler olarak asırlardır şehir anlamında kullanmışız bu kelimeyi. Taşkent ve Semerkant (biraz değişmiş ama kent anlamında.) mesela.

Semerkant ve Taşkent’e şöyle kuş bakışı baksanız bile kendinize ait hissedersiniz. Evet, bu kentleri kendinize ait hissedersiniz. Çünkü bizim kültürümüzle mamur edilmiş kentlerdir. Mimarisi bizimdir, medreseleri, alimleri bizimdir.

Kendi kültürümüzle inşa edildiği için her taşında bize ait değerler vardır.

“Bu kentlerde kendi değerlerimiz vardır.”

Şimdi biraz daha yakınlara geelim: İslam bola, İstanbul’a.

572 yıldır Türk İslam kültürü ile harmanlanan bir kenttir İstanbul hatta şahi topu surlarda ilk gediği açtığından beri.

Fatih’in bu kenti İslam bol (Bolu şehir/kent demektir yani anlamı İslam kenti) diye adlandırmasında elbet bir hikmet vardır fakat buna gelmeden önce kentin bir önceki ismine bakalım.

Konstantinopolis. Polis Yunancada şehir/ kent demek. Yani “Konstantin’in kenti” anlamına geliyor.

Peki, kim bu Konstantin?

Konstantinapol’un kurucusu olan, namı diğer Büyük Konstantin. Konstantinapol’un kurucusu olan bu imparator kente kendi ismini vermiştir. Bu gayet olağan bir durumdur. Bizim ilgilendiğimiz ise Konstantin’in kenti ve kendisi arasındaki bağlantıdır.

Konstantin, bir Romalı idi, bir Hristiyan’dı. Ve kentinde kendisi gibi olanları isterdi.

Nasıl mı?

Konstantinapol kurulduğu günden beri çok farklı milletten insanların bulunduğu bir kent olmuştur. Rumlardan Latinlere, Ermeniler ’den Süryanilere ve daha bir sürü...

Takdir edersiniz ki pek çok etnik ve dinsel çatışma yaşanmıştır. Mesela Yahudi ve Hristiyanlar arasında. Yahudiler, hoş görülen ama aşağısı statüsündeydi. Sonra Katolik ve Ortodoks çatışmaları var.

Katolikler, Konstantinapol’de bulunmasa da bunlar birbirlerine tahammülü olmayan, birbirlerini “kafir” diye niteleyen aynı dinin iki farklı mezhebiydi. Böyle olduklarını da en iyi 4. Haçlı Seferi’nde gösterdiler. 1204 yılında Katolikler, Konstantinapol’de müthiş bir katliam ve yağma yaptılar. Oysa bunlar aynı milletten aynı dindendiler fakat yıllarca sürecek bu mezhep çatışmaları onları birbirine düşürüyordu.

O zaman şu soruyu sormak lazım:

“Aynı dinin iki farklı mezhebine mensup iki taraf birbirlerine böyle davranıyorsa tamamen farklı milletten ve dinden olan insanlara nasıl davranırlardı?”

Cevap basit. Kendileri gibi olmayanları kentlerinde dışlayacaklar ve baskı kuracaklardı. Yahudiler’ in sinagoglarına el koymaları, Ermeni ve Süryanileri Ortodokslaştırmaya çalışmaları verdiğimiz cevabı doğrular.

Şimdi geelim Fatih’in İstanbul’u fethine. Fetihten sonra kentte neler olmuştu, neler değişmişti?

Fatih İstanbul’a girince ilk olarak Ayasofya’ya gitmiştir. Onu gören Patrik ve halk yere kapanır. Bunun üzerine Fatih şöyle söyler “Ayağa kalk! Ben Sultan Mehmet, sana ve arkadaşlarına ve bütün halka söylüyorum ki bugünden itibaren artık ne hayatınız ne de hürriyetiniz hususunda benim gazabımdan korkmayınız.”

Ne canlarına ne de inançlarına hiçbir zarar verilmeyeceğinin emniyeti bizzat Osmanlı padişahı tarafından verilmişti. Irkları ve dilleri hususunda da hiçbir ayırım gözetilmemişti.

Bizans İmparatorluğu’nun yaptığı Ortodokslaştırma çalışmaları gibi herhangi bir “Müslümanlaştırma” çalışması olmamıştı ya da sinagogların kapatılması gibi kiliselere zarar verilmemişti. Sadece Ayasofya camiye çevrilmişti çünkü kılıç hakkı olarak fethedilen yerin en büyük kilisesinin cami yapılması savaş geleneğindendi.

Bir de şöyle bir hadise vardır:

Fatih İstanbul’a girdiği ilk gün Sura yakın ana yolun solunda kalan yerde secde eder ve Allah’a hamt eder. Buraya bir Çeşme yaptırır “Çukur Çeşme” veya “Çarşı çeşmesidir”. Bu, Allah’a şükretün bir simgesi olarak orada kalmıştır ama bu simgenin çeşme olması da önemlidir.

Niye mi? Çünkü kendimizden kentimize bıraktığımız bir izdir.

Burayı fetheden kentini elinden aldığımız Konstantin olsaydı Fatih’in secde ettiği yerde belki istavroz getirir oraya bir “haç” diktirir ya da bir heykel yaptırırdı herhalde ama şurası kesin çeşme yaptırmazdı.

Çeşme detayı size önemsiz gelmiş olabilir fakat bu başımızı çevirdiğiniz her yerde çeşme gördüğünüz için. Orta Çağ’da ne Bizans’ta ne de Avrupa’da böyle çeşmeler göremezsiniz ancak süs olarak ya da çok az vardır. Çünkü temizliğe önem veren bir toplum değiller. Her neyse.

Kentimize kendimizden kattığımız tek şey çeşmeler değil elbette. Hamamlar, camiler, medreseler, imarethaneler, darüşşifalar, kervansaraylar, bedestenler, kütüphaneler...

Verdiğimiz son misalden sonra şu cümleyi kurabiliriz:

“Kendimiz nasılsak kentlerimiz de öyle olur.”

EHAD

Edebiyat ve Hikmet Araştırmaları Dergisi

[Journal of Literature and Wisdom Researches]

Yılda 2 Sayı / Ulusal Süreli Yayın / E-Dergi

6 aylık ulusal süreli araştırma dergisi

Yıl 3 Sayı 5 Kış 2026 /E-ISSN: 2980-4094 / 100 TL

EHAD Adına Sahibi/Owner: Ahmet Şimşek

Editör/Editor: A. Ömer Şimşek

Sosyal Medya/Social Media: Naime Şimşek

Web Yönetim/Web Design: Seyyid Ahmet Rufaioğlu

YÖNETİM YERİ/CONTACT

Adım Sok. No: 2A/1 Mimar Sinan, Pursaklar/ANKARA

Telefon/Phone: 541 399 95 00

E-posta/E-mail: edebiyatvehikmetdergisi@gmail.com

Genel ağ/Web: www.ehaddergisi.com

Sosyal Medya/ Social Media: twitter.com/Ehaddergisi/ Instagram.com/chaddergisi

ABONELİK/SUBSCRIPTION

Telefon/Phone: 541 399 95 00/ Yıllık, 2 sayı 150 TL

Baskı Tarihi/Print Date: 01 Aralık- 01 Haziran

Bu dergi Dünya Dergiler Birliği Üyesidir.

Edebiyat ve Hikmet Araştırmaları Dergisi ulusal bir dergidir. Yılda 2 sayı yayımlanır ve Türkçe İngilizce makalelere, çevrilere, analizlere, sanat metinlerine ve kitap tanıtımlarına yer vermektedir. Dergide yayınlanan makalelerden ve sanat metinlerinden yazarları sorumludur.

Yazım Kuralları

- Ürünlerinizi edebiyatvehikmetdergisi@gmail.com adresine ürününüzün konusuna göre e-posta konu kısmına “EHAD için” notunu düşerek gönderiniz. Dolaylı gönderilen veya adresimize iletilmeyen ürünlerin sorumluluğu dergimize ait değildir.
- Elektronik postayla gönderilen her türlü yazılı ürünün Word dosyası içinde, ürünün adı ve yazarın adı hem dosya içinde en üste hem de dosya adına yazılarak; her türlü görsel ürünün JPG veya benzer versiyonda bir dosya olarak e-postaya ek olarak gönderilmesi gereklidir.
- Gönderilen her ürün nihai olarak gönderilmelidir. Bir başka deyişle “düzeltili şekli yeniden gönderiyorum”, “son şekli” vb. ibarelerle yeniden gönderilen aynı ürünlerin sonraki versiyonları dik-kate alınmayacaktır. Gelen her ürünün ilk gönderilen versiyonu esas alınacaktır.
- Yazım kurallarında TDK kurallarını kısmen uyguluyoruz. Dergimizin kurulma gayeleri gereği farklı kurallarda uygulanabilmektedir.
- Metinler Times New Roman yazı karakteri, 12 punto ve 1.5 aralık ile gönderilmelidir. Gönderilen dipnotlu yazılarda Word içindeki “Başvurular-Dip not ekle” ilişimi kullanılmalıdır.
- Paragraf girintisi TAB tuşuyla yapılmalıdır.
- İlk kez şiir gönderecek şairlerden en az üç şiirleriyle birlikte, şiirle olan ilişkilerini de içeren kısa özgeçmişlerini de göndermelerini istiyoruz. Şiirler ve özgeçmiş bir “Word” dosyası olarak e-postaya ekleme yapılmalı. Dosya adında ve dosya içinde en üstte şairin ad ve soyadı, her şiirde o şiirin başlığı mutlaka yer almalıdır.
- Bu taleplerimize uymayan gönderileri, malesef değerlendirmeye alamıyoruz.



Biz temizsek kentlerimiz de temiz olur, ilme değer veriyorsak medreselerimiz, kütüphanelerimiz olur, diğer insanları düşünüyorsak imarethanelerimiz, sadaka taşlarımız, darüşşifalarımız olur. Vesaire.

Fatih’in Konstantinapol’e İslam kenti demesinin bir hikmeti var demiştik ya şimdi sebebi hasıl oldu.

İslam ve Hristiyanlık arasındaki fark, Konstantin ve Fatih arasındaki fark ve kültürel farklılıklar bu kenti Konstantin’in değerlerini taşıyan kent olmaktan çıkarıp İslam’ın ve İslam’ı yaşayan halkın değerlerini taşıyan bir kent olmasını sağladı.

Fatih bu yüzden İslam bol ismini seçmişti.

Şimdi, bu İslam bolu daha iyi tanımak için hayali olarak biraz sokaklarında gezelim. İslam bol ’da bir gün nasıl geçiyor daha iyi anlamaya çalışalım.

Sabah ezanyla hatta daha erken uyanırsınız, sabah namazını kılarırsınız. Sonra kahvaltı yaparsanız ailenizle. Alalecele değil herkes birbirini görür sofrada. Kahvaltı yapınca herkes işine gider. Baba işe, çocuklar medreseye...

Bedestende sıra dükkânlar vardır. Esnafları ahidir.

Dürüsttür, güvenilirdir yani. Size pahalıya mal satmaz, sizi kandırmaz.

Sonra öğle ezanı okunur esnaflar dükkânın kapısını kilitlemeden gider camiye.

Medreselerde ilim tahsil edilir, verilen eğitim hakkıyla verilir. İlmi talep eder o çocuklar o yüzden “talebe” derdik öğrencilere zamanında.

Sokaklar sessizdir, gürültü olmaz. Çocuklar da dikkat eder. Belki komşunun penceresinde “lale” görmüştür. Hasta vardır o yüzden konulmuştur. Konuşanlar sessiz olur, koşanlar yürür...

Saygı ve edep hâkimdir sokaklarda.

Akşam olunca herkes eve gelir, sofraya oturur, akşam yemeği yenir. Muhabbet edilir hoşça.

Yatsı namazı kılınca herkes yatar, gün bitmiştir ve ertesi gün erken kalkılacaktır.

İşte kısmen böyle geçer Osmanlı halkının bir günü. Tabii ki daha ayrıntılı anlatsak insanların günlerini ne kadar dolu ve hakkıyla yaşadığı daha net anlaşılır lakin şimdilik kâfi.

Osmanlı gezintimizden sonra bugüne geliyoruz, yıl 2025.

Kültürümüzün değiştiği (Kültür gelişir, değişmez. Bir milletin özüne aykırı unsurlar içermez.) dilimizin tarumar edildiği, bize ait olmayan yemeklerin, kıyafetlerin, müziklerin, kelimelerin her geçen gün hayatımızda daha çok yer edindiği bir zamanda yaşıyoruz.

Hiçbir şeyin kıymetini bilmiyoruz ne zamanın ne sevginin ne de başka bir şeyin.

Herkesin farklı bir isteği, beklentisi, derdi var.

Kimininki para kimininki şöhret, kimininki başarı...

Lakin fark ediyor musunuz hiçbirimiz daha mutlu değiliz çünkü bize ait olmayan şeylerle yaşamaya çalışıyoruz, genlerimizde olmayan şeyleri sonradan kodlamaya çalışıyoruz.

Takdir edersiniz ki özümüzden, tabiatımızdan uzaklaştıkça her şey daha da kötüye gidiyor.

Osmanlı sokaklarında, kentlerinde az önce dolaştık. Şimdi kıyas edin, Fatih’in İslambol’u ile şimdiki İstanbul’u.

Birbirine benziyor mu? Bazıları aradan beş asır geçti diyecektir. Fakat alakası yok. Ne demiştik az önce “Kültür değişmez, gelişir.” İstanbul’un sokaklarında zamana meydan okuyarak “bizim” geleneklerimiz yaşamalıydı. Avrupa’ninkiler değil.

Evleri kendimizce olmalıydı, Batıca değil. İnsanlar kendileri gibi yürümeliydi sokakta, Avrupalı gibi değil, Kavgalar olmamalıydı “muhabbet” olmalıydı, insanlar birbirini tanıdıkça “müşerref” olmalıydı, memnuniyetsiz değil. Ve hakeza.

Teoman Duralının şu sözleriyle devam edelim:

“Dili mahvedilmiş bir toplumun/ kültürün günleri sayılıdır” Hazret çok haklı. Çünkü her şey dil ile başlıyor. Düşünce dünyamız onunla şekilleniyor, davranışlarımıza, ilişkilerimize yansıyor ve unutmayalım ki bu dil binlerce yıllık bir tarihin mirası. Her kelimesi ayrı kıymetli fakat biz bu değer in farkında değiliz. İlk olarak “Lale Devri” ile Batı’ya açtığımız kapı hala kapanmadı ve biz onlardan sürekli medeniyet adına bir şeyler almaya çalışıyoruz fakat fark ediyor muyuz daha çok geliştığımız falan yok damarlarımıza kadar işlemiş olan bu aşağılık kompleksi bize onların kültürlerinin, dillerinin daha üstün olduğunu gösteriyor ama böyle bir şey yok. Mezkûr konumuz dil olduğu için size bunu dil açısından kanıtlayabilirim.

İlk olarak çok basit bir örnek vereceğim “ambulans” kelimesi. Kelimenin köküne inerseniz “ortalıkta dolaşan” demektir. Yahu, bu araçlar ortalıkta mı dolaşüyor boş boş? Hayır, can taşıyor. O yüzden bir zamana kadar “can kurtaran” diyorduk. Ya da “parlamento” “boş söz üretilen yer” demek. Gerçek işlevinin çok dışında bir anlam. Şimdi gelelim bizdeki en kıymetli kelimelerden birkaçının İngilizce ’deki “olmayan” karşılığına.

“Gönül” kelimesi bizde çok kıymetlidir değil mi? İngilizce ’de bu kelimenin bir karşılığı yok. “heart” kelimesi kalp demek, “gönül ”çağrışım anlamı. Bizdeki gibi “gönül” “yürek” gibi özel kelimeler yok.

Bir diğeri “şeref” bunun da karşılığı yok. “honor” kelimesi onur demek fakat bizim bildiğimiz anlamda değil. Toplumdaki konumu belirtmek için kullanılıyor.

Bizdeki en kıymetli kelimelerin İngilizce ’de bir karşılığı bile yok ve biz bu dilden kendi kelimelerimizi reddederek kelimeler alıyoruz. Oysa ne kadar güzel kelimelerimiz ne kadar güzel ifadelerimiz var.

Mesela; biriyle tanışınca “müşerref” olurduk, memnuniyetsiz değil.

Sonra, bereket diye bir şey vardı. Herkes onu isterdi ama şimdi...

İnsanlar birbirine selam verirdi, esenlik dilerdi öyle “hi!” deyince olmuyor. Ayrıca “selam” deyince selam verilmiş de olmuyor yanlış anlaşılmış.

Veda ederken birbirimizi Allah’a emanet eder, Allah’a ismarlardık ya da selamet dilerdik. Geçenlerde iki genç ayrılırken ne dedi biliyor musunuz? “arrivederci” İtalyanca görüşürüz demek . Gerisini varın siz düşünün.

Teoman Duralı’nın ne kadar haklı olduğu bir kez daha ortaya çıktı. Dilimize çok önem vermeliyiz zaten bunu aşabilirsek kendi sözcüklerimize geri dönebilirsek pek çok şeyi hallederiz.

İnanın ki bu kelimeler insanın bilinç altına işliyor, ruhuna dokunuyor. Bu kelimelerin her biri ruhumuzda bir motif. Aynı Anadolu kilimleri gibi... Her kelime hayatımızda bir şeyi şekillendiriyor. Demek ki kelimelerimiz değiştiği için yaşamımızdaki pek çok şey değişti.

Mesela nerede divanlarımız, dantellerimiz, o renkli renkli çeşit çeşit patikler nerede? onun yerine “panduf” diye bir şey çıkmış terlikvari bir şey. Oyalı yazmalarımıza ne oldu peki? Ana sütü gibi temiz türkülerimiz hani?

21.yüzyılda olduğumuz için “rock” ve “pop” mu dinlemek zorundayız ya da “Aziz Valentine” gününün modernize edilmiş hali olan “sevgililer Günü” nü, Yunan tanrılarına yapılan doğum gününü kutlamak zorunda mıyız? Hiçte bile. Asıl herkes kendince yaşamalı.

“Kendimiz nasılsak kentimiz de öyle olur.” demiştik ya bu cümleye kentlerimizden misaller verelim. Kendi yemeklerimiz nasılsa öyle lokantalar olur mesela hamburgerciler, pizzacılar fışkırmazlar köşe başından. Kendimiz nasılsak öyle konserler verilir öyle her önüne geçen istediğini dinletemez benim insanıma. “Moda” isimli kıyafet satıcıları da göremezsiniz çünkü modayı kabul eden toplumlarda kıyafet kültürüne rastlamak pek işten değildir. Kendi “estetik” anlayışımızla süslerdik evlerimizi, vitrinlerimizde “kadeh “olmazdı veya o yapay çiçekler olmazdı. Mesela o güzelim çiniler olurdu.

Düğünlerimiz kendimizce olurdu cenazelerimiz kendimizce olurdu. İnsanlarla muhabbet ederdik münakaşa değil. Misafirliklerimizde hoşgörü olurdu riya değil. Misalleri varın siz çoğaltın, tabii hatırımızda kendimizden ne kaldıysa...

Bugün bu milletin her ferdi kendini tartmak hiç değilse yaşadığı kenti geçmişiyile mukayese etmek ve ona göre hareket etmek zorundadır. Kendimiz nasıl kentler inşa etmişiz, bu kentleri nelerle doldurmuşuz, bu kentlerin insanları nelerle meşgul? Nereden geldik, neredeyiz, nereye gidiyoruz? Tüm bu soruları biraz durup biraz yavaşlayıp bir düşünmek lazım.

Gelelim şimdi Kent ve kendimiz arasındaki bağın son düğümüne.

Gelenek diye bir kavram var. “Bizim geleneklerimiz”, “Türk geleneği” diye duyarsınız.

Bu kelimenin kökü “gel” değil mi? İşte bu gelenek bir yerden geliyor ama nereden?

Hemen söyleyelim.

Türkistan’dan geliyor, atalarımızdan, inancımızdan geliyor, binlerce yıllık bir yolculuğun ardından bize miras olarak geliyor. Hunlardan, Göktürkler’ den Selçuklulardan, Osmanlı’dan geliyor.

O halde biz niye bu hazineyi kucaklamıyor da gidip el âlemin yaşantısına öykünüyoruz?

Hayır, öykünmeyelim; bu ihaneti kendimize ve kentlerimize yapmayalım. Kendine ihanet eden kentine de ihanet eder, kentine ihanet eden kendine de ihanet eder.

Hani “Bu millet ölmeyecekse Fatih dirilecek” ti ya o vakit tez elden Fatih’in İslambol’unu diriltelim. Ondan sonra güzel ülkemizin her bir İslambol’unu.

Bizim ülkemizin her kenti İslambol’dur.

Bakmayın, seksen bir tane farklı ismin olduğuna, özü birdir onların çünkü hepsi kendi kentimizdir.

Evet, bu millet ölmeyecek (ruhu, töresi, kültürü...) Fatih’in kendisi ve Fatih’in kenti dirilecek o kutlu, mustulu kentin nuru dört bir yanı kaplayacak. Ülkemin aziz insanı ve her bir karış toprağı o nurla aydınlanacak nur önce kendimizi sonra kentimizi aydınlatacak ve biz tekrar ve ilelebet o nurla şuurla o aşkla inançla kendimizce kentlerimizde yaşayacağız.



KUTADGU BİLİĞ ÜZERİNE / CEREN DOĞRU

Türk Edebiyatı’nın bilinen ilk büyük eseri olan Kutadgu Bilig, Yusuf Has Hacıp tarafından kaleme alınmıştır. Tavgaç Uluğ Buğra Han’a sunulur. Manzum bir siyasetname ve aynı zamanda bir mesnevi olan eserde; iyi insan nasıl yetiştirilir, iyi bir devlet yönetimi nasıl olur bu konular üzerinde durulmaktadır. Karahan’ı Dönemi’nin önemli eserlerinden olan Kutadgu Bilig 6645 beyitten oluşmakta ve özellikle eserin ön sözünde siyaset çokça vurgulanmıştır. Ön söz demişken Karahan’ı döneminin bu yegâne eserinin ön sözüne şöyle bir göz atalım.

‘Kitaba Çinliler, Edebü’l-müluk adını verdiler. Maçın hükümdarlarının bilgeleri ayi-nü’l -memleke dediler. Maşnıklılar zinetü’l-ümera diye ad koydular. İranlılar şahname-i Türki adını vermişler; bazıları ise pendname-i müluk demişler. Turan-lılar Kutadgu Bilig diye söylemişler. ’Hükümdarların terbiyesi, Memleketin aynası, Emirlerin(beylerin) ziyneti anlamlarına gelen bütün bu ifadeler günümüzdeki Siyaset Bilim’ini ifade etmektedir.

Eserin başında Yusuf Has Hacıp ile ilgili, manzum ve mensur şeklinde kısa bilgilendirmeler bulunmaktadır. Eserin başında ‘Kitab atı yörün yime avuçgalıkın ayur’ (Kitabın adını, anlamını ve aldığı yaştan) bahseder. Biraz da eserin ana kahramanlarına göz gezdirelim.

Kün Togdı: Köni Törü= Adalet anlamına gelmektedir. Eserde hükümdarı temsil eder. Töre temsildir.

Ay Toldı: Kut= Eserdeki veziri temsil eder. Kut denilen kavram karizmadır. Yusuf Has Hacıp kendisini bu kahramanla özdeştirir.

Ögdülmiş: Ukuş= İdrak, Akıl. Eserdeki vezirin oğlunu temsil eder. Akıl temsildir.

Odgurmuş: Akıbet. Eserdeki Ögdülmiş’in arkadaşıdır.

Manzum ön sözde Yusuf Has Hacıp’in özelliklerini dile getiren beyitlerden birine bakmaz isek olmaz.

Baka kör kitabnı bu tirgen kişi Bak da gör kitabı yazan kişi

Hünerlig er ermiş kişiler başı Hünerli er imiş,kişiler başı

Bu beyitten de anlaşılacağı üzere Yusuf Has Hacıp’in ne kadar övüldüğü, hünerli, bilgili ve her yönüyle edebiyatımız için bir hazine olduğu görülmektedir. Eserin başı ise şu şekilde başlar:

Bayat atı birle sözüğ başladım. Tanrı adı ile söze başladım.

Törtütgen, igidgen, keçürgen idim. Yaratın, besleyen, bağışlayan rabbim.

Buradan da anlaşılacağı üzere; eser besmele ile başlamaktadır. (Karahan’ı Türkçesi ile.)

Kutadgu Bilig’in günümüze ulaşmış 3 nüshası bulunmaktadır. Fergana, Mısır ve Herat nüshaları.

Fergana nüshası, en eski nüshadır. 14. yy’in ilk yarısında Arap harfleriyle istinsah edilmiştir. Zeki Velidi Togan tarafından 1913 yılında Özbekistan’ın Fergana şehrinde bulunmuştur. Yaşanan bir ihtilalde kayıplara karışan nüsha,1925 yılında Özbek bilgini Fitrat tarafından yeniden bulunmuştur ve nüsha şuan Taşkent’te bulunmaktadır.

Mısır nüshası,1374’ten evvel tarihlerde İzzeddin Aydemir adına Arap harfleri ile istinsah edilmiştir. Nüshayı İngiliz Moritz, Mısır’da bulmuştur.

Herat nüshası, Haziran 1439’da Afganistan’ın Herat şehrinde Uygur harfleri ile istinsah edilmiştir. En yeni nüshadır. Uygur harfleriyle meşguliyetiyle tanınan isimlerden biri olan Şeyhzade Abdürrezzak Bahşı, eserin Herat nüshasını Tokat’tan İstanbul’a getirmiş ve Osmanlı Tarihçisi Hammer 18.yy sonlarında eseri bulup Viyana’ya götürmüş ve sayfaların bazı kopyasını Paris’te bulunan Jaubert’e göndermiştir.

Birkaç önemli ifadelere değinmek mecburiyetinde hissediyorum. Yazar, eserin 192.beyitinden 230.beyitine kadar kendi özünü özrin eder. Yazar burada doğrudan okuyucuya hitap eder. Eserini, içindeki hikmetli sözlerini bilgili insanlara yazdığını söyler ve bilgisiz, içi dışı boş insanlara hiçbir sözünün olmadığını da açık bir şekilde belirtmiştir. Ve bu hikmetli sözünden de en anlamlı bulduğum cümleyi paylaşmak arzusu uyanıyor içimde. Söz, deve burnu gibi halkalıdır; nereye çekilirse oraya gider.

Kutadgu Bilig’in temel yapısı manzum hikâyeden oluşur ve ana kahramanı insandır. Yusuf Has Hacıp, kendi dilini Türkçe olarak adlandırır ve bunu da açık bir şekilde belirtir.

Keyik tegi kördüm bu türkçe sözüğ Geyik gibi gördüm bu Türkçe sözü

Anı akru tuttum yakurdum ara Onu yavaşça tuttum ve yaklaştırdım.

Kutadgu Bilig üzerine sayfalarca yazı yazsak, yıllarca asırlarca konuşsak yine de eserin hikmetine tam anlamıyla varamayacağımızı düşünüyorum ve eserin son kısmıyla sevgili okuyucularımızı baş başa bırakıyorum.

Unutma mini ay okıgı tirig. Unutma beni ey okuyucu er!

Özüm dünya kodsı töşense yirig. Dünyayı koysam, üstüme dөşense yer.

Mutluluk Veren Bilgi ile kalın.

BOŞ ÇERÇEVE / ELİF NUR DEMİR

Hafif esen rüzgârın ensesini okşadığı, saçlarını savurduğu pencere önündeki masasında usul usul defterine gömülmüştü. Eline kalem alıp bir şeyler karalamaktan hoşlanırdı yalnızlığın tadı okumak ve yazmakla çıkardı çünkü. Soğumuş çayından bir yudum aldı tazelemek için kalkmak yerine devam etmeyi tercih etti. Bir ara sırtını yasladı, gözleri tül perdeden dışarı kaydı aynı mahallede aynı gün bir düğün bir cenaze çıkmıştı. Sevincin her daim hüznü sırtında taşıdığı dünyanın gerçekleriydi bunlar. Burası dünyaydı burası bu kadardı işte ne yaşamayı ne ölmeyi büyütme gerekti gözümüzde. Asıl iyi ölmek için iyi yaşamak gerekti. Duvardaki ahşap çerçeve gözüne takıldı vefat edeli yıllar olmuştu, fotoğrafı duvarda asılı ama çivisi kalbine batıyordu. Bu bilindik bir his tanıdık bir tat gibiydi insan için. Özlemi bakiydi. Boş çerçevelerin nasıl doldurulacağı birazda insanın kendi elindeydi. Tuhaftı gülümser gibi olmuştu içinde ölüm gerçeği, yüzünde yaşıyor olmanın gizli tebessümü vardı. Belki de şimdiki hayatı hayal ettiğinden daha evlaydı, işte yazmak için güzel meselelerdi. Kalemine malzeme toplamak mutlu ederdi, bunları kâğıda dökmeliydi not aldı ‘Yaşamak ve Ölmek’ ama kocamanından.

Konuşmaktan daha kıymetliydi sanki yazmak ve kitaplarla bakışmak diye geçirdi bir an içinden. Çok konuşmam ben, fazla söze gerek yok insanlar çok konuşmadan da anlaşılabilmeli pek faydasını görmedim çok konuşmanın, seni tanıyanlar gereksiz soru da sormaz zaten. Oysa okumak ne büyük bir nimet azizim.

Biz mahalleye geri dönelim gelin ve tabutun yani yaşamak ve ölmenin aynı yerden yeşerebileceği gerçeğine geri dönelim. Bunun idrakinde olanlara selam olsun, selam olsun yapabilene ve yaşıatana hakkını verene ve hakkını vererek ölene. Hayat ve ölüm muammasında kendini bulmuş, kendi olmayı kabullenmiş olana. Ne kadar az kıymet verilen mühim meseleler oysa.

ZAGREB - Dr.Esra Sacer

Doğu Ekspresi’nin son durağı, radyosunda hâlâ bir Lili Marlen ezgisinin çalabildiği şehir. Yaklaşık üç yıl önce yerlisi olacağımdan habersiz, ilk ziyaretimde Zagreb bana sessiz, biraz mahzun ama aynı zamanda geçmişteki görkemli günlerini haykıran gururlu bir şehir gibi görünmüştü. Yıpranmış binalarına rağmen sağlam, kendine özgü bir karaktere sahip, ziyaret edilmeye değer bir başkent gibi görünmüştü.

Üniversitedeki hocamın bir zamanlar söylediği gibi: “*Artık tüm şehirler birbirine benziyor, ruhları yok; birbirinin kopyası binalar; caddeler...*” Oysa Zagreb, farklı katmanlarında hâlâ geçmişin izlerini barındırıyor. Şehrin kalbinde Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun zarif ve gösterişli mimarisini görmek mümkünken, biraz dışarı çıktığınızda sosyalist Yugoslavya döneminin gri ve keskin hatlarıyla karşılaşırsunuz. Daha modern bölgelerinde ise çağdaş Avrupa’nın, cam kaplı plazaların ve yüksek gelirli yerleşimlerin izleri hâkim. Bununla birlikte, hemen yanı başında alt gelir grubunun yaşadığı mahalleler, şehrin gerçekliğini ve sosyoekonomik uçurumlarını da görürüz kılıyor.

Zagreb’in insanları da tıpkı binaları gibi farklı dönemlerin, farklı dünyaların izlerini taşıır. Zarif giyimli, modern ve Avrupalı havası taşıyan kadınlar ve erkekler... Onların hemen ardında rengârenk saçları, dövmeleri, piercingleriyle özgürlüğünü haykıran gençler... Sokaklarda nadiren karşılaşılan başörtülü kadınlar, turist grupları, büyük sırt çantalarıyla kenti bir mola durağına çeviren gezginler... Son yıllarda şehrin ayrılmaz bir parçası haline gelen göçmen işçiler; yemek siparişi taşıyan bisikletleriyle Nepal’dan, Hindistan’dan, Bangladeş’ten gelen gençler. Kendi vatandaşlarını Almanya’ya, Avusturya’ya, Amerika’ya uğurlayan; kötüye giden ekonomisine çözüm bulmak yerine işçi ithal eden bir ülkenin aynası. Ve tüm bunları hüzünle konuşan, göç etmek istememiş ya da edememiş yerli halk...

Ekonomi yaz aylarında adeta denize endeksli; turizm şehrin hem şansı hem de sızlanma konusu. Televizyon ekranlarında sıkça karşınıza çıkan tarım programları, köylerdeki bağlara, tarlalara özlem duyan aileler, hafta sonları köylerine giden gençler... Zagreb’de şehirli olsalar da köklerine bağlı, toprağın ve geleneğin peşinden giden bir halk. Siyasi olarak ise tıpkı birçok Balkan ülkesinde olduğu gibi keskin bir ikilik söz konusu: sol eğilimli bir başkan, sağ eğilimli bir başbakan, taze savaşların ve bölünmelerin hâlâ sıcak hafızası. Avrupa Birliği üyesi olmaktan memnun ama aynı zamanda geçmişin yorgunluğunu taşıyan bir toplum.

Zagreb, bir yandan modern Avrupa’nın bireyselliğini, disiplinini yansıtırken; diğer yandan Balkan geleneğinin aileye, dostluğa, sofraya bağlılığını taşıır. Bu yönüyle adeta Türkiye’ye benzer; iki kültür arasında bir köprü. Şehrin sokaklarında dolaşırken kendinizi hem çok tanıdık bir coğrafyada hem de tamamen farklı bir dünyanın içinde bulursunuz.

Dışarıdan bakıldığında “bizden uzak” gibi görünse de, dilinde hâlâ Türkçeden kalma dört bine yakın kelimeyi barındırır. Mutfaklarında cezve, tava, tepsi, baklava, börek yerini almıştır. Sokaklarda aniden beliren bir Kore restoranı, Bangladeş lokantası ya da küçük bir döner dükkânı, şehrin küreselleşen yüzünü gösterir. Alçakgönüllü minaresiyle sessizce yükselen bir cami; tam karşısında dostane şekilde yer alan bir kilise; merkezde ise kapıları ardına kadar açık Ortodoks Sırp kilisesi... Zagreb’in çok kültürlü yapısını, geçmişin gerilimlerine rağmen sürdürdüğü barışı fısıldar size.

Dil, tıpkı şehir gibi karmaşık ama büyüleyicidir. Hırvatçanın Boşnakça ve Sırpçayla iç içe geçmiş melodisi, Slav kökeninin Rusçaya dek uzanan benzerlikleriyle kulaklara tanıdık gelir. Zagreb’in sokaklarında yürürken bazen bir mimaride, bazen bir kelimede, bazen bir sofrada kendinizden parçalar bulur; “ne kadar uzakta görünse de aslında ne kadar yakınız” diye düşünürsünüz.

Zagreb, Avrupa’nın kalbinde, geçmişle geleceğin kesiştiği, yalnızca bir şehir değil; bir hikâye, bir hatıra, bir yolculuğun son durağı ve belki de yeni bir başlangıcın kapısıdır. Size düşen ise bu kapıyı aralamak ve şehri keşfetmeye çıkmak olacaktır. Yeni, eski veya daha eski tramvaylardan birine atlayıp Tesla müzesinin birkaç durak sonrasında gelen Ulusal Tiyatroya hayranlıkla bakıp merkez meydanında ‘*Ban Jelacic*’ heykelinin önünde saat tam 12’yi vururken, bu sefer yaklaşan

atlıların değil saatin hatırlatmasının şerefine atılan topaların seslerinin eşliğinde kendi hikâyenizi keşfe çıkabilirsiniz.



Zamandan ve mekândan münezzeh olan Allah’a sonsuz hamd; çağrısı çağları aşan, anıldığı her ânı ve bulunduğu her mekânı şerefliendiren ve bereketlendiren Resûlullah’a sonsuz salâtuselâm olsun.

Mazi vâkıâtıyla mevkûf, hâl zevâliyle malûl, istikbâl ise ihtimâliyle muallaktır. Şimdi bu cümleyi biraz açalım. Geçmiş, şimdi ve gelecek Allah’ın ilminde birdir. Mahlûkât ise var olduğu zamanla mukayyet olmakla birlikte, zamanın bu üç parçasına da Allah’ın izin verdiği ölçüde vâkıf olabilir. Bu üç parça birbirinden ayrı gibi görünse de esas itibarıyla birbiriyle iç içedir. “Şimdi” kelimenin gerçek anlamıyla el’an yaşanıp bitmesiyle bir anda “geçmiş”e, bir an evvelki “gelecek” de o an itibarıyla “şimdi»ye dönüşür. Bu daimi bir tahavvül hâlidir. Yani şimdi, bir açıdan geçmişin geleceğiymken diğer bir açıdan da geleceğin geçmişidir. Öyle ki şimdi kelimesini “az önce” anlamında da “az sonra” anlamında da kullanırız. Yine de biz, durmadan akıp giden zamanın bu sürekliliği içinde adeta görünmez olan bu giriftliği bir kenara koyarak zamanı bir vakanüvis edasıyla ele alıp geçmişin geçmişte bırakma eğilimindeyizdir. Şimdiyi yaşar, geleceği bekleriz. Bizim için geçmiş, olup biten bütün hadiselerle geçmişte donup kalmakta; şimdi, bir anda yok olup gitmekte; gelecekte birçok farklı ihtimali içinde barındırmakla belirsizlik içinde beklemektedir.

Zamanı ancak kendimizin de içinde olduğu bir filmi gibi izler gibi seyredebiliriz. Zamanın herhangi bir anını durdurmak istediğimizde karşımıza çıkacak görüntü o anın öncesinden ve sonrasında izler barındıran ve sadece bizim açımızdan o şekilde görünen son derece bulanık bir film karesine ait olabilir ancak. Yani insanın noktainazarından bakıldığında zaman bir fotoğraf karesine hapsedilemeyecek derecede hareketli bir mefhumdur. Zamanın film şeridinden belirgin ve anlaşılır bir görüntü elde etmek ancak anın, öncesi ve sonrasıyla bütünleştiği bir süreklilik içinde mümkündür. Hulâsa, geçmiş ve gelecek yaşadığımız anla birbirine bağlanmıştır. Bu bağ her an, atılan her yeni düğümle yenilenir, düğümlerin sağlamlığı nispetinde kuvvetlenir ya da zayıflar. Bu düğümler kâh bizi biz yapan desenleri oluşturarak kâh desenler arasındaki boşlukları doldurarak zaman tezgâhındaki halımızı (hâlimizi) gözler önüne serer. Ve bizim bu tezgâhtaki bir ömürlük serencamımız attığımız son düğümle tamama erer. Ancak bu dokuma süreci nasıl ki bizimle başlamamıştır, bizimle de bitmez. Biz bizden evvelkilerden devraldığımız bu işi bizden sonrakilere devrederiz. Bu yüzden - sayet ferdi olarak bir şahsiyet, ictimâî olarak bir medeniyet ortaya koyma iddiasındaysak - bizim tevarüs ettiğimiz ve bizden tevarüs edilecek birikimi göz ardı edemeyiz. Çünkü bu birikimden azade olan her düğüm halımızda (hâlimizde) nevhur bir tavrın yansıması olarak sakil duracak, başka bir deyişle sırtacaktır.

Tevarüs ettiğimiz birikimin aslı ilâhî boyutta âdetullah, nebevî boyutta sünnet, ictimâî boyutta ise gelenek olarak telakki edilebilir. Bu üç boyutta da her şeyin yerli yerinde ve birbirine muntazaman bağlı olduğu bir nizam anlayışı söz konusudur. Bununla beraber bu anlayışı geleneği katı bir şekilde sürdürerek yeniliğe kökten karşı çıkmak olarak görmemelidir. Geleneği anadan/atadan görülen her şeyin bilfiil tekrarı olarak değil, artık bir darbimesel hâline gelmiş olan “gelenek demek gelene ek demektir” düstûrunca geçmişle geleceği birbirine bağlayan düğümün ta kendisi olarak değerlendirmek gerekir. Yeter ki düğüm usûlüne uygun atılmış olsun.

Usûlsüz vusûl olmaz denilmiştir. Usûl, asıldan neş’et eder. Arazdan, marazdan, pürüzden arınmış olmalıdır. İfrat ve tefritten uzak bir sadelikte tebarüz eden itidâlin tabii bir güzelliği vardır. Bununla beraber aslı bozmayacak ve görünmez kılmayacak şekilde süslemek fıtratın; fert ve cemiyet hayatında ulaşılmadık en ufak bir nokta bırakmamak üzere tâlî yollar açmak da hayatın bir gereğidir. Medeniyetin vitrini diyebileceğimiz eserler ortaya koymak ve ictimâî hayatı tanzim eden ahlak ve hukuk kâidelerini Kur’an ve sünnetin aslî çerçevesi içinde kıyas, icmâ ve icthâd gibi usûllerle çeşitlendirmek ve yenilemek bu bağlamda değerlendirilebilir. Ancak aslî kaynağa istinad etmeyen yenilik (bid’at) ile lüzûmu ve usûlû dairesinde yapılan yenilik (tecdid) ve aslî tağyir eden yenilik (reform) birbirine karıştırılmamalıdır. Zira bid’at reddedilmiş, tecdid ise makbul görülmüştür. Her ne kadar birbirini karşılar gibi görünse de aslında reform ile tecdid de taban tabana zıttır. Reform aslı zamana uydurmaksa, tecdid zamanı asla uydurmaktır. Reform geçmişin/geleneği yok sayarak bir şimdi ve gelecek tasavvurunda bulunur. Ancak geleneğin ihyâsı da geleceğin inşâsı da tecdid ile mümkündür.

Tasavvufî ıstılahda “ibnû’l-vakt olmak” tabiriyle ifade edilen hâlin gereği, içinde bulunan anın gerekliliklerini yerine getirmektir. Her an geçmişle geleceği birbirine bağlayan düğümlerden bir düğüm olmak sûretiyle geleneğin bilfiil oluşturulmasını, yaşatılmasını, miras bırakılmasını ve tevarüs edilmesini içinde barındıran zamanın en kesif noktası olarak düşünülmelidir. Bize düşen bu kesif noktaları bir süreklilik içinde birbirine ekleyerek zamanı dosdoğru bir yol (sırat-ı müstakim) çizgisi üzerinde geçirmektir. Böylelikle “ebu’l-vakt olmak”la zamanın kayıtlarından kurtularak zamana bir medeniyet mührü vurmak, yani Yahya Kemâl’in dediği gibi “kökü mâzide olan âti” olmak mümkün olabilir. Vesselâm!

MEDENİYET KENDİMİZDİR: BATILILAŞMA İLLÜZYONU VE KÜLTÜREL YADIRGAMA / HAZAL YAĞMUR KESKİN

Türk milleti, binlerce yıllık tarihinin her safhasında yalnızca devlet kurmakla kalmamış, aynı zamanda adalet, estetik, ilim ve ahlak temelli bir medeniyet inşa etmiştir. Bu medeniyet, ne yalnızca Orta Asya’nın bozkırlarında, ne yalnızca Anadolu’nun bereketli topraklarında kalmış; Balkanlardan Afrika içlerine, Kafkasya’dan Hint Okyanusu’na kadar yayılan bir ruhun, bir sistemin, bir dünya görüşünün adıdır. Bugün adına “medeniyet” denilen Batı merkezli modernleşme modeli, Türk milletine ne ruhen ne de kültürel derinlik bakımından bir üst değer sunamamıştır. Asıl medeniyet bizdik, lakin başkasının gölgesinde büyümeye çalışırken kendi gövdemizi görmezden geldik.

Batılılaşma, özellikle Tanzimat’tan itibaren bir mecburiyet gibi takdim edilmiş; ilerleme, kalkınma ve “çağdaşlık” Batı ile özdeşleştirilmiştir. Oysa Batı, ilerlemeyi maddî düzlemde gerçekleştirmiş olabilir; lakin bu ilerleme, insanı makineleş-tiren, değerleri metalaştıran, manayı yok sayan bir gidişattır. Türk-İslam medeniyeti ise ilimle hikmeti, adaletle merhameti, akılla kalbi dengelemiş bir yüksek ırfanı temsil eder. Bugün “medeniyet” dediğimiz şeyin tanımını yeniden düşünmek gerekmektedir: Zira medeniyet, yalnızca teknolojik üstünlük değil; insanı insan yapan değerlerin sistemeleşmiş hâlidir.

Cumhuriyet devrimlerinin çoğu, bu bağlamda haklı bir modernleşme hamlesi gibi görünse de, özü itibarıyla taklitçidir. Kendi tarihinden, kültüründen, inanç sisteminden beslenmeyen her dönüşüm, köksüzlük üretir. Kıyafet devrimiyle dış görünüşümüzü Avrupalılaştırdık ama ruhumuzu giydiremedik. Harf devrimiyle okuma oranını artırmayı amaçladık, lakin geçmişin mirasını bir gecede sessizliğe mahkûm ettik. Müzik inkılabıyla ezgimizi değiştirdik ama gönlümüzü susturduk. Bu hamlelerin ortak noktası, Batı’yı mutlak ilerlemenin kaynağı sayarak, kendi benliğimizi geri ve geçersiz ilan etmemizdi.

Oysa asıl medeniyet, yüzümüzü Batı’ya dönmekte değil, özümüzü hatırlamakta gizlidir. Mevlana’nın hoşgörüsünde, Yunus’un dilinde, Hacı Bektaş’ın hikmetinde ve Osmanlı’nın adaletinde hayat bulan bir büyük yürüyüştür bu. Bu yürüyüşü reddedip başka medeniyetlerin tüketici birer taklitçisi olmak, millet olmanın anlamını da silikleştirir. Millet, yalnızca sınırlarla değil, kültürle, inançla, haturalarla ve gelecek tasavvuruyla bir bütündür. Bu bütünü Batı kalıplarıyla biçimlendir-meye çalışmak, ruhu dar bir kalıba hapsedmektir.

Bugün yaşadığımız kimlik bunalımı, aslında bize ait olmayan bir medeniyet çizgisini kendi benliğimize dayatmanın sonucudur. Ne tam Batılı olabildik, ne de tam manasıyla kendi öz değerlerimize dönebildik. Arada sıkışmış, ne doğruya ne batıya tam ait hissedebilen bir kimlik şekli ortaya çıktı. Oysa asıl ihtiyaç duyduğumuz şey, kendi medeniyetimizi yeniden anlamlandırmak ve bunu çağın ruhuyla harmanlayacak özgün bir model ortaya koymaktır.

Sonuç olarak, Türk milletinin önünde iki yol vardır: Ya başkasının medeniyetini kopyalayarak kültürel intihara sürüklenecek ya da kendi tarihini, inancını, kültürünü yeniden anlamlandırarak, asıl medeniyetin kendisi olduğunu idrak edecektir. Zira medeniyet, geçmişin mirası değil, bugünün şuuruyla geleceğe taşınan bir hakikattir. Bu hakikat ise bize ait olduğu sürece sahici, özgür ve onurlu olacaktır.

HAYATTAKİ DENGİ KANUNU / MEDİNE AYDIN

Hiç fark ettiniz mi, hayat fazla hızlandığında bir şeyler bizi yavaşlatır. Çok durgunlaştığında ise mutlaka bir hareket gelir. Sanki görünmez bir güç her şeyi orta noktaya çekmeye çalışır. İşte buna “denge kanunu” deriz. Kâinatta muazzam bir ahenkle denge içinde varlığını devam ettirir. Ne geceler sürekli ne gündüzler sürekli. Gece biterken gündüz başlar, gündüz biterken yerini geceye bırakır. Mevsimlerde öyle değil midir? Kış başlamadan hafif soğuk ve rüzgâr doğanın üzerinde etkisini gösterirken adeta kışa hazırlar. Yaza girerken bahar mevsimi doğaya verdiği tazeliikle canlandırır her yeri. Kıştan çıkan doğa ilkbaharda canlanıp sonra yaza bırakırken kendini kâinatta her şey yavaş ve yerli yerince sırasıyla birbirine teslim eder yerini. Peki bizim hayatımız nasıl, denge bizim hayatımızda nasıl işliyor? Orta noktayı aştığımızda bizi dengeye getiriyor. Biz farkında olsak da olmasak da bizi dengeleyen bir sistem var. Çok savurgan olduğumuzda, israf ettiğimizde, çok merhametli olduğumuzda, çok hızlı olduğumuzda... Bu örnekler çoğaltılabilir. Bilmemiz gereken şudur ki; hangi konuda dengemiz bozuldu ve orta yoldan çıktıysak onun zıddını hayatımıza çekeriz çünkü denge zıtlıkta olur. Hemen bir örnekle daha da açalım. Çok hızlı hareket eden ve her şeyi anında yapmak isteyen tez canlı diye bilinen insanlar vardır hayatınızda. Belki siz öylesiniz. Eğer öyleyse deniz bilmeniz gereken bir şey var. Hayatınıza giren sakın, her şeyi yerli yerince yapmaya çalışan ama ağır ağır hareket eden kişiler sizi dengeye koymak için girdi hayatınıza. Yine başka bir örnekle devam edelim. Çok merhametli misiniz, olması gerekenden fazla. Zor durumda kalan birini görünce, yaralanan bir hayvan, Üzülen bir insan, doğada zarar gören bir ağaç... Bu ve bunun gibi durumlarda haddinden fazla üzülüyor ve duygu durumuna çok fazla düşünüyorsak haddi aşıyoruz aslında. Elbette ki merhamet göstermeliyiz elbette ki gücümüzün yettiği kadar yardımcı olmalıyız ancak burada da dengemiz bozulduğunda bu defa da katı ve duygusuz insanlarla sınanacağız çünkü seviyemiz sınırı çok aştığında yine zıddıyla sınanacağız. Çünkü sistem bizi dengelemek istiyor. Kısacası insan olarak yaşanması gereken duygu dengeli olmak.

Başka bir örnekle devam edelim. Kendi sınırlarımızı korumayıp herkese evet deyip kimseyi kırmamak adına çok fazla tolerans mı tanıyorsunuz? Her şeyi alttan almanız gerektiğini mi düşünüyorsunuz? Eğer bu şekilde davranırsanız bilmeniz gereken bir şey var hayat karşınıza size saygısızlık yapan, kıran inciten ve kuralcı birinin çıkaracaktır. Bu bizi incitecek ve kıracaktır. Bu üzüntünün bir mesajı var. Dengede olmamız için yaşamın mesajı var. Koruyamadığımız alanlarımızı, öz değerlerimizi, saygınlığımızı bu şekilde görmemiz sağlanıyor. Kişiliğimizle ilgili dengede olmamız gerektiğini birkaç örnekle açıklamaya çalıştım. Peki duygularımız da denge bozulursa ne olur? Sistem aynı şekilde zıddıyla bizi sinayıp cezalandırıyor. Çok gülen ağlar sözünü duymuşuzdur ve gerçekten de çok fazla güldüğünüzde ya da çok mutlu olduğumuzda ufak da olsa bir burukluk ve gözyaşı yaşarız. Örneğin şampiyonluk kazanmış Ahmet Bey omuzlarda taşınıyor, tribünlerden alkış sesleri, tebrikler ile muhteşem bir akşam yaşar mutluluktan adeta ayakları yerden kesilmiştir. Eve gelir ve eşi ona der ki; “sabah giderken çöptü neden atmadın?” bu soru karşısında Ahmet Bey’in ne düşündüğünü ve hangi duygularda olduğunu sizlerin yorumuna bırakıyorum. Çok gülen ağlar mı, çok sevinen üzümler mü bilinmez ama yaşadığımız bir durum var o da kâinatta öyle muazzam bir denge var ki ilahi sistem bu sınır aşıldığında her şeyi hizalıyor.

Başka bir pencereden baktığımızda ise her şey bize hizmet ediyor. Bizim kötü diye adlandırdığımız durumlar bizi dengelemek, olgunlaştırmak ve eksikliğimizi tamamlamak için yaşanıyor. O halde yaşamın bize nasıl mesaj verdiğinin farkına varmak kendimize en büyük katkıdır. Bu mesajları görüp yorumladıkça farkındalık seviyemizin arttığını, fark ettikçe eksiklerin tamamlandığına şahit olacağız. “Gerçekten biz her şeyi bir ölçü ve dengede yarattık” (Kamer suresi 49) Ayeti celilde dengenin hayatımızın merkezinde olduğunu anlıyoruz.

Kişiliğimizde, duygu durumlarımızda, ilahi sistem bizi nasıl hizalıyorsa bunu fark edip hayat dengemizi korumalıyız. Bu dünyadaki yaşantımızın kalıcı olmadığını bilerek gerektiği kadar değer vermeli kalıcı yurdumuz olan ahirete hazırlığı-mızı ihmal etmemeliyiz. İnsan bu çizgide sınırlarını korumalıdır. Sonsuz kalacağımız ahret yurdu elbette ki dünyanın geçici güzelliklerinden değerlidir. Müslümanlar hiçbir hususta aşırıya gitmez hep orta yolu takip ederler bu sebeple cenabı hak Muhammed ümmeti için şöyle buyurmuştur:

“ Böylece sizi orta (ifrat ve tefritten uzak, dengeli ve adil) bir ümmet kıldık” (Bakara 143)

Hayat dengemizi korumak dileğiyle...



Sabahın ilk ışıkları, dedesinden kalma pirinç aynanın çatlağına takılıp kalmıştı. İlyas Efendi, parmağıyla çatlaktaki tozu silerken iç geçirdi: “*Ayna kırılınca, yüzün yarısı kaybolurmuş...*”

Rüyasında yine o kelimeyi görmüştü: *Hikmet*. Ama bu kez farklıydı; harflerinin içinden ışık sızıyor, harflerin kıvrımlarından öten bir bülbülün sesi yayılıyordu. Dedesinin sesi kulaklarında çınlıyordu: “*Kelamın ruhu, mürekkebin derinliğinde saklıdır oğul.*”

Kapı çalındı. Gelen, sosyoloji doktorası yapan kızı Müşerref’ti. Müşerref içeri girdi ve babasının karşısına oturduktan sonra: “*Baba, yine o rüya mı?*” dedi. İlyas Efendi, cebinden çıkardığı sarı kâğıda bir şeyler çizdi ve: “*Bak! Rüyamda gördüğüm ‘he’ harfi, bugünkü ‘H’ye değil, batan güneşe benziyordu.*” diyerek kızının sorusunu cevapladı.

Elif, babasının elindeki çizimi görünce irkildi. Bu sembolü, üniversitedeki bir makalede görmüştü: “*Güneş motifi, 15. yüzyıl tezhiplerinde ‘hikmetin doğuşu’ demektir.*”

İki çift ayak, yolunu kaybetmiş bir kelimenin izini sürmek için Süleymaniye Kütüphanesi’ne doğru yola düştü. Rafların arasında kitapları inceledikleri esnada İlyas Efendi heyecandan nefesi kesilir bir şekilde: “*Buldum!*” dedi. Elinde ceylan derisine yazılmış bir mecmua vardı. Sayfayı çevirdiğinde, rüyasındaki *hikmet* kelimesi gözlerinin önünde duruyordu. Altında ise bir not: “*Hikmet; hakikati, harfin kıvrımında değil, kalbin kırığında aramaktır.*”

Tam o anda, dedesinin sesi kitapların arasından yükseldi: “*Mürekkep kurusa da ruh uçmaz oğul! Sen ‘hikmet’i kâğıtta arıyorsun, oysa o...*”

İlyas Efendi aniden sesin geldiği tarafa döndü. Elindeki mecmua yere düştü. Sayfalar yerde dağılırken, rafların arasındaki loş bir köşede, pirinç kırık aynadaki yansımasının tamamlandığı bir halüsinasyon belirdi.

Yüzünün kayıp yarısı, dedesinin gözleriyle ona bakıyordu. “*Hikmet dediğin nedir biliyor musun?*” diye sordu dedesinin hayaleti. Akabinde “*Zamanın aşındıramadığı yerdir. Tıpkı şu kırık aynada sakladığın çocukluğun gibi.*” diyerek kendi sorusunu cevapladı.

Yere düşen kâğıtların dağılma sesini duyduktan sonra babasının yanın gelen Müşerref babasını şok olmuş ve titreyen bir halde buldu. Babasının titreyen ellerini tuttuktan sonra: “*Baba, yalnız değilsin. Bu kelimeyi kaybetmedik, sadece nereye yazacağımızı unuttuk.*” dedi ve evlerine döndüler.

O gece, İlyas Efendi pirinç aynanın önüne oturdu. Mürekkep hokkasını eline aldı. Kaleminin ucu, aynadaki çatlağa değdiğinde bir mucize oldu: Mürekkep çatlaktan içeri akıyor, harfler aynanın arka yüzünde yeniden doğuyordu. *Hikmet* kelimesi, dedesinin sesiyle titreşerek parlıyordu: “*Görüyor musun? Gelenek, kaybolan değil, unutulandır. Ve hatırlamak... bir diriliştir.*”

Ertesi sabah, Müşerref doktora tezini yeniden yazmaya başladı. İlk cümlesi şöyleydi: “*Gelenek, kırık aynalardan sızan ışıktır.*”

YOL AYRIMI / ARİF TORUN

Koyu renk takım elbise giyilen tüm davetlerin,

Kravata uygun tüm beyaz gömleklerin,

Her defasında ayakta alkışlanmak zorunda olunan senfonilerin

Ve kırmızı halıda sürülen bisikletlerin gücü adına,

Yol ayrımında duruyorum özgürlüğün ve hürriyetin.

Karnaval maskesinden hallice dışavurumlarında isyanın,

İmkansızlığın, kadınların

Ve ızdırabın

Bana verdiği yetkiye dayanarak tarumar ediyorum tahtını,

Sanatımı gizleyen bilinçaltının kapısındaki gardiyanın.

Yüzler görüyorum, aydınlara giydirilmiş yüzler

Bilemedin, her savrulmada yüzünü batıya dönendir münevver.

Nerededir şimdi cehennem kapıları ve Düşmüş Caryatidler?

İlahi emirle sabittir madem yüzümü çevireceğim taraf,

Kahrolsun anma etkinlikleri ve can verilemeyen suretler!

Yüz kızartıcı hallerin davetkârı satırlar

Ve doğala özdeş zekalardan saçılan notalar

Tek millettir bilirim, popüler kültür iftiharla sunar.

Özgürlüğü seçiyorum ki hediyesidir bu kutlu teslimiyetin,

Görmedim putları kıranı fakat neden ayakta bir tek modern sanatlar?

“Veri Çağında Kırmızı Kuşak: Geleceğin Kıyısında Gelenek” / SİNEM UĞURLAR

“*Gelenek, sadece geçmişin değil, geleceğin de belleğidir.*”
— Kayıtlı olmayan bir bilge

I. GİRİŞ: GELECEĞİN ARKASINA BAKMAK

21.yüzyılın sonlarına yaklaşırken, insanlar zamanı artık *dike*y değil *daire*sel algılamaya başlamıştı. Veriler sonsuz, kimlikler geçirgen, mekânlar sanal, anılar yapay... Ama tam bu noktada, **bir gölge belirliyor**: *Gelenek*.

Gelenek, eskiye ait değil artık;
gelecekte unutulmasın diye algoritmalara gömülen bir niyet.
Bir tür **dijital** dua, bir **kültürel yedekleme** protokolü.

Peki, yapay zekâların yönettiği post-insan uygarlığında,
gelenek neye dönüşür?
Ya da hâlâ bir şeyleri taşıyabilir mi? (devamı vardır...)



Herkesin kendini anlatmak istediği, dertlerini, sevinçlerini haykırmak için çırpındığı dünyada ismimin duyulmasından korkuyorum. İnsanların ağzında sakız olmak, akıllarında yer etmek istemiyorum. Sabah işe gidip gelmek, yemeğimi yiyip kendi dünyama çekilmek arzusu duyuyorum. “Büyüyünce ne olacaksın?”, “Okul nasıl gidiyor?”, “Henüz bir iş bulamadın mı?” “Ne olacak çocuğun hali?” gibi herkesin diline yapışmış, bayağı sorularla muhatap olmaktan kurtuldum. Herkesin içinde yaşayıp, hiç kimsenin göremediği ruh misali dolaşmak ne kadar da güzel şey! Varlığıyla yokluğu bir insanların arasına denize dalar gibi dalmak, sessiz- sedasız onlarla dilimle değil, kalbimle iletişim kurmak isteğini taşıyorum içimde.

Evimden dışarı çıkıyorum. İlk gözüme çarpan şey, siyah tüylü bir kedinin çöp kovasını karıştırırken miyavlaması oluyor. Miyavlama o kadar hoşuma gidiyor ki; sesin civıltısını vücudumda hissederek etmez huylanıyorum. Aniden saçlarıma yağmur damlaları ulaşıyor. Hava bir anda bıçak gibi kesiyor. Güneş yerini sağanak yağmura bırakıyor. Sanki bir tiyatro izliyorum. Güneş adlı oyuncu, oyundan çıkıyor, daha sonra perdeye Yağmur giriyor. Köşede kalan siyah tüylü kedinin kaşla göz arasında sahneyi terk ettiğini fark edemiyorum. Yerler ıslak ve kaygan. Evden çıkarken hiçbir planım yoktu. Memuriyetimin ilk hafta sonuydu. Dolayısıyla mesleğimle ilk defa yüzleşiyordum. Yaklaşık yarım saattir yürüyordum. Yağmur yavaş yavaş etkisini dindirmişti. Bir bakkala girdim. Bakkalıcı ilk anda girdiğimi fark edemedi sanırım. Aniden irkilerek vücuduyla bana doğru yöneldi:

- Buyurun Efendim, ne istemiştiniz?

- Hiç, öylesine. Gazetelere bakıyordum.

- Hangi gazeteyi istersiniz?

- Fark etmez. Benim için hükümet de muhalefet de aynı.

- Hiç öyle olur mu?

- Nasıl yani anlamadım.

- Yani Efendim, görmüyör musunuz devletin halini. Memurlar da işçiler de gününü kurtarmaktan başka bir gelecek düşünemez oldular.

- Teşekkürler deyip bakkaldan çıktım.

Saat 18’e yaklaşıyordu. Hava kararmaya başlamıştı. 107 nolu dar sokağa girdim. Sokağın ismi Güzelyalı Sokağı’ydı. Sokak ismini nereden almıştı acaba? Sorunun üzerine pek eğilmeden yürümeye devam ettim. Tarihi ve kültürel zenginliğiyle bilinen bu sokak beni yine geçmişime, o gençlik çağlarıma götürdü. O lise çağlarımı sokağın köşelerinde kâh futbol maçları oynamak kâh arkadaşlarımla dertleşmek için kahvehanede buluşarak geçirirdim. O da ne! Bir an kendimi o kanlı geceyi hatırlatırken buldum. Hangi gece? O zamanlar 14 yaşındaydım. Hava kararmak üzereydi. Bulutlar sanki az sonra yaşanacak dehşetin izlerini taşıyordu. Siyah montlu, uzunca boylu bir adam eline silah almış, etrafındaki dehşetli bağırmalara aldırmadan karşındaki karısını ve iki küçük çocuğunu öldürmek üzereydi. “Hayır , Tahir yapma, kıyma bize. “ “Yeter be yeter! Kapa çeneni” sesleri geliyordu. Siyah montlu adam iki el ateş açmıştı. O an gözlerimi kapattım. Tir tir titriyordum. Sanki kurşunları kalbimde hissediyor, hareket edemiyordum. O anlarda Katilin gözleriyle karşılaştım. Sonrasını hatırlayamadım. O gündür bugündür ölümün nasıl bir şey olduğunu, yerde yatan cesedin korkusunu her hatırladığımda kendimden geçer, ölümü hissetmek isterim. Teh gidi günler teh! Sokağın sonuna gelmiştim. Tam 34 nolu dairemde kapıyı açıp içeri girecekken; ayakkabısı yırtık, elleri simsiyah, siyah tişörtü kirli bir çocuğun çöp arabasının köşesinde elinde domates arası salatalık yerken ağlar buldum. Yanına doğru sessizce, korkutmadan sokulayım diyordum ki, ayakkabımdaki çıtırtılar yakamı ele verdi. Haliyle çocuk beni gördü ve kaçmak için hızlı hareket etti. Ancak çocuğa korkmaması gerektiğini ve sadece ona yardımcı olmak istediğimi söyleyerek çocuğu sakinleştirdim. Elindeki ekmeği bana göstermek istemediğini eli ve ayağı birbirine girince fark ettim. Gördüklerimi acı bir tebessümle zihnimde yorumladım. “Acaba benden korktu mu, neden benden saklanmaya çalıştı, buraya nasıl geldi?” Aklımdaki soruları bir yandan düşünürken çocuk ansızın konuşmaya başladı:

- Abi, lütfen beni bırak. Hiçbir şey yapmadım.

- Buraya nasıl geldin?

- Abi bırak beni gideyim.

- Burada ne işin var?

- Ben hiçbir şey bilmiyorum.

(Çocuk soruları gerek korktuğundan gerekse de dinlemediğinden geçiştiriyordu.)

- Tamam, sorularına cevap vermek zorunda değilsin. Gel beraber akşam yemeğini yiyelim. Sanırım karnının gurulduyor. Sesi kulaklarıma kadar geldi. Hem sonra konuşuruz.

- Tamam.

(Yarım saat kadar yemek yedik. Çocuk bu sürede yemek masasında etrafına bakmamaya çalışarak önündeki kurufasulye ve pilavı ağzını hiç dinlendirmeden midesine indiriyordu. Belli ki, uzun süredir açtı. Hiç çaktırmadan onu yemek boyunca izledim.)

- Afiyet olsun.

- Teşekkürler. (Kısık bir sesle.)

- İsmi nedir?

- Adım Doruk.

- Peki Doruk, ne işin var akşamın ilerleyen saatinde benim bahçemde?

- Abii, şey, şey...

- Korkma, seni dinlemek istiyorum.

- Ailem ben küçükken beni yetimhaneye bırakmış. O gün bugündür yetimhanede kalıyorum.

- Peki yetimhaneden buraya nasıl geldin?

- Kaçtım.

- Ne?

- Kaçtım abi, kaçtım. Çünkü Yetimhanede bizlere çok kötü davranıyorlardı.

- Peki elbisenin hali ne böyle?

- Üç gündür parklarda yatıyorum. Yağmur yağdığı gün de elbisem çamurdan kirlendi.

- Peki anne – baban?

(Doruk’un gözlerinin içi aniden doldu.)

- Annem, küçükken beni yetimhanenin önüne bırakıp gitmiş.

- Peki hiçbir telefon numarası veya mektup bırakmamış mı?

- Bırakmış. Mektubu her zaman cebimde taşıyım.Küçük bir mektupta şunlar yazılmış:

“Sevgili oğlum Doruk, senden özür dilerim. Ancak senden ayrılmak zorundayım. Hayat beni çalışmak zorunda bıraktı. Ve ben sana bakamam. Lütfen beni arama. Kendine iyi bak. Seni canından seven annen.”

- Mektuba bakılacak olursa annene ulaşmak pek mümkün değil. Yoksa sen anneni aramak için mi yetimhaneden kaçtın?

- Evet, abi. Annemi çok merak ediyorum. Acaba ismi ne, saçları ne renk, annemin yüzü nasıldır? Bu soruları hep kendime sorar, cevap ararım. **(devamı vardır...)**



Bazı hikâyeler yaşanırken anlaşılmaz. Sessizlikleri, bakışları, söylenmeyen cümleleri ancak zaman geçtikçe anlam kazanır.

Monica’nın hikâyesi de böyle bir hikâye.

Bu, büyük sözlerle anlatılacak bir aşkın, dramatik bir kavuşmanın ya da mutlu sonların hikâyesi değil. Bu, zamanın içinde kaybolmuş iki ruhun, birbirlerine hiç dokunmadan, ama her zaman yan yana durarak yaşadığı bir hikâye.

Monica, geçmişin ağırlığını kalbinde taşıyan bir kadındı. Yağmurun altında yürürken, kitapların arasında kaybolurken, kalabalıkların içinde bile yalnız kalmayı seçerken, aslında hep bir şeylerden kaçıyor. Ama bazı aşklar, fark edilmemeyi bile kabullenerek var olmaya devam eder.

Bu kitap, bir adamın suskun sevgisinin, yazdığı mektupların ve hiç ulaşamayacağını bildiği halde vazgeçmediği bir aşkın izlerini taşıyor. Ve Monica’nın, en sonunda tüm bu sessizliklerle yüzleşmesini...

Her hikâyenin bir başlangıcı ve sonu vardır. Ama bazı hikâyeler, asıl anlamını bittiğinde kazanır.

1.BÖLÜM

Monica, pencere kenarındaki masada kitabını açmıştı. Sayfaları çevirirken gözleri, cümlelerin içinde kayboluyordu. Yağmurun bıraktığı serinlik camın buğusunda gizliydi. Dışarıda, rüzgâr ince dalları sallıyor, gökyüzü hâlâ kapalı duruyordu. Kütüphanedeki loş ışık, kitapların ciltlerine düşüyor, sessizlik sayfaların hisırtısı ile bölünüyordu.

Adam, Monica’nın iki masa ötesinde oturuyordu. Çayından küçük bir yudum aldı ve gözlerini kitabının satırlarına düşürdü. Oysa okumuyordu. Onun gözleri sayfalarda değil, Monica’daydı. Hareketleri, başını yana eğişi, kalemiyle sayfanın kenarını rastgele çizmesi... Her detay hafızasına kazanıyordu.

Monica onu fark etmiyordu. Onun gözleri, varlığını bile görmüyordu. Adam buna alışkındı. Yıllardır süregelen bir alışkanlıktı bu; uzaktan izlemek, bir gölge gibi var olmak. Bazen onun fark etmesini istiyordu, ama sonra bu arzudan vazgeçiyordu. Çünkü Monica’nın bakışlarında hiç durmazdı. Çünkü Monica, bir gökyüzüne bakar gibi bakardı dünyaya. Adam, Monica’nın gökyüzüne baktığını, ama hiçbir zaman onu görmediğini biliyordu.

O gün, tesadüf diye bir şey var mıydı bilmiyordu ama Monica, tam o anda, başını kaldırıp etrafına bakındığında gözleri birkaç saniyeliğine adamın gözleriyle kesişti. Adam istemsizce gözlerini kaçırdı, ama Monica çoktan başka bir şeye dalmıştı. Birkaç saniye bile olmamıştı belki, ama adamın iç dünyasında yıllar kadar uzun bir an olmuştu o bakış.

O gün, Monica kütüphaneden çıktıktan sonra, adam da kitabını kapattı. Onun ardından yürüdü ama uzak mesafeden. Monica’nın gittiği yöne baktı. Hafifçe yağın yağmurun altında kayboluşunu izledi. İçinde büyüyen o tanıdık sessizlikle sokak lambalarının ışığında yalnız başına kaldı.

Monica kütüphaneye bir daha ne zaman gelecekti? Gelmeyecek miydi? Adam bilmiyordu. Ama ertesi gün yine aynı masaya oturdu. Ve ondan sonraki gün de... Ve sonra yine...

Monica, yeni bir kütüphane keşfettiği için bir daha gelmedi.

2.BÖLÜM

Bir şehir, bir kafe ve bir kadın...

Kahverengi ahşap masaların, bardaktan boşanırcasına yağın yağmurun ve camdan süzülen soğuk ışığın içinde, Monica bir resmin en belirgin fırça darbesi gibi duruyordu. Yüzünde zamanın yorgunluğunu taşımayan geçmişin izlerini de belli etmeyen bir ifade vardı. Gözleri, sanki hep uzak bir şeyi düşünüyormuş gibi dalgındı.

Adam, o ana kadar sessizliği seven biriydi. Gürültülü kafelerde oturmaz, insanların kahkahalarının arasında kaybolmazdı. Ama o gün, bir şey onu oraya çekmişti. Belki yağmur, belki pencere kenarındaki boş sandalye... Belki de Monica’nın varlığı.

Bir şey söylemeliydi. Ama ne?

Monica, kahvesini karıştırırken gözleri kısa bir an için adama kaydı. Sonra hemen uzaklaştı, sanki onun orada olup olmaması arasında hiçbir fark yokmuş gibi. Adam boğazını temizledi, masasına konan yağmur damlalarına baktı. İçindeki kelimeler düğümleniyordu.

Fakat kader, bazen ufak bir hataya dayanır.

Monica, çantasından çıkardığı kitabı masanın üzerine koyduğunda, adam gözlerini kitaba dikti. Franz Kafka – Milena’ya Mektuplar...

Adam içinden gülmüsedti. Tesadüf müydü bu? O da aynı kitabı defalarca okumuştı. Kafka’nın Milena’ya yazdığı satırlar, onun Monica’ya yazmayı hayal ettiği kelimeler gibiydi. İçindeki o derin, karşılıksız aşk...

İlk sözü söylemek için bundan daha iyi bir bahane olamazdı.

“Kafka mı?” dedi adam, sesi titrek ama yumuşaktı.

Monica, ilk başta ne diyeceğini bilemeden başını kaldırdı. Adamın gözlerinde bir şey gördü. Merak mıydı? Yoksa başka bir şey mi?

“Evet,” dedi Monica, kahvesinden bir yudum alırken. “Siz de mi okudunuz?”

Adam hafifçe gülmüsedti. “Milena’ya yazdığı mektuplar... Bazı cümleleri insanın içine işliyor.”

Monica başını eğip sayfaları çevirdi. “Bazı cümleler değil. Hepsisi.” **(devamı vardır...)**

